

УДК 331.556.4:330.341

Iryna Hryniuk

MIGRACJA UKRAIŃCÓW DO POLSKI JAKO SKŁADNIK RELACJI DWÓSTRONNYCH

Po pogorszeniu sytuacji gospodarczej w Ukrainie w związku z dziejami Rosji migracja Ukraińców na zachód stała się bardziej intensywną, widoczną i jednocześnie ważnym elementem polityki zagranicznej. Najbardziej intensywna migracja zarobkowa na różne terminy odbywa się do Polski. Spowodowano to najpierw bliskością geograficzną, co gwarantuje mobilność, a także podobieństwami językowym i kulturalnym. Od 2016 r. wobec osłabionej Ukrainy nieco zmieniła się pozycja polskiego rządu w stronę pogorszenia stosunków bilateralnych i napięć społecznych. W artykule przedstawiona analiza migracji Ukraińców do Polski i wpływ na nią sytuacji politycznej w ciągu ostatnich 9 lat.

Słowa kluczowe: migracja ludności, Polska, Ukraina, migranci zarobkowe.

У зв'язку з погіршення економічної ситуації в Україні, спричиненої діями Росії, міграція українців на Захід стала більш інтенсивною, видимою і водночас важливим елементом зовнішньої політики. Найбільш інтенсивна трудова міграція різної тривалості відбувається до Польщі. В першу чергу це спричинено географічною близькістю, що гарантує мобільність, а також мовною та культурною подібністю. З 2016 року позиція польського уряду щодо ослабленої України децю змінилася у бік погіршення двосторонніх відносин та нарощування соціального напруженості. У статті представлено аналіз міграції українців до Польщі та впливу на неї політичної ситуації за останні 9 років.

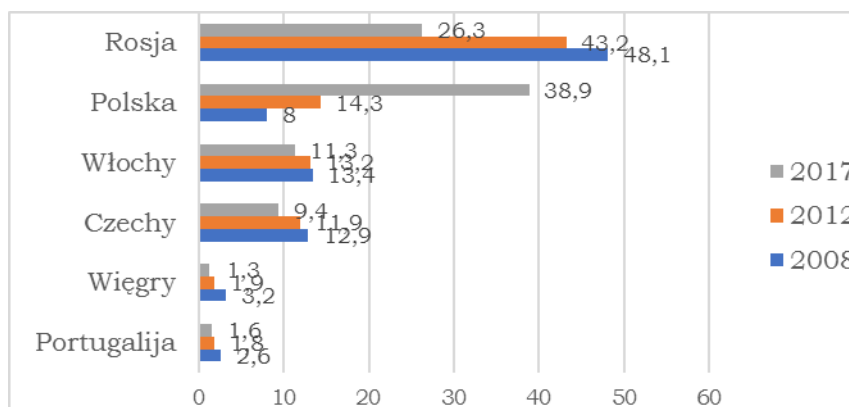
Ключові слова: міграція населення, Польща, Україна, трудові мігранти.

Pytanie migracji ludności nie jest nowym dla świata. Dla kontynentu Europejskiego jest charakterną tzw. migracja „na zachód”, głównie z państw poza granicą zewnętrzną do państw członków UE, ale jest też migracja między krajami członkami UE. Nie uniknęły tego zjawiska Ukraina i Polska. Migracja głównie odbyła się w stronę z Ukrainy do Polski, czyli na zachód, odwrotnie ruch ludności jest bardzo mały.

Mówiąc o migracji z Ukrainy do Polski, ona nosi charakter zewnętrzny o różnych czasie trwania i celach pobytu. Główną formą migracji jest emigracja, a jej organizacja jest zawsze dobrowolną i niezorganizowaną. Ona nosi charakter jak legalny (migracja zgodnie z reżymem bezwizowym lub wizie narodowej oraz obecności innych dokumentów i zezwoleń), tak i nielegalny (wyjazd po wizach innych kategorii, pobyt po zakończeniu terminu wizy, praca bez zezwoleń itd.). Od celu pobytu zależy i go trwałość. Głównymi celami migracji Ukraińców do Polski są praca i nauka. Migracja zarobkowa jest najbardziej intensywną i za różnymi ocenami wynosi do 3 mln osób rocznie. Związana ona z pogorszeniem sytuacji gospodarczej w Ukrainie po 2014 r. oraz sprzyja jej nadanie Ukrainie reżymu bezwizowego. Taka migracja trwa od miesiąca do kilku lat lub na stałe. Migracja zarobkowa na krótki termin nosi najczęściej charakter sezonowy związany z potrzebą dodatkowego zarobku, czasem w trakcie wakacji, urlopu lub w przerwie w pracy sezonowej w Ukrainie. Migracja zarobkowa na period od roku i więcej najczęściej związana z faktoraми społecznymi. Spośród takich faktorów wiek, stan cywilny, możliwość dostania pracy z wystarczającym wynagrodzeniem, dostępność własnego mieszkania itd. Często taka migracja przechodzi w

stałe zamieszkanie. O trwałym lub stałym zamieszkaniu często myślą studenci, które studiowały na polskich uczelniach lub brały udział w różnego rodzaju programach naukowych.

Według danych państwowej służby statystyki przeznaczeniem ukraińskich pracowników migrujących są kraje sąsiadujące – Rosja, Polska, Czechy, Węgry, a także kraje Europy Południowej (Włochy, Hiszpania, Portugalia). Porównując dane 2008, 2012 i 2017 lat zobaczymy zmianę: udział Rosji zmniejszył się w związku z jej agresją, natomiast udział Polski zwiększył się (rysunek 1).

Rysunek 1. Kraje migracji ukraińskich pracowników według badań społecznych w latach 2008, 2012 i 2017

Źródło: [2]

Polska jest obecnie głównym punktem pracowników migrujących z Ukrainy, ze względu na potrzeby rynku pracy w kraju, sprzyjające przepisy prawne tymczasowego zatrudnienia obcokrajowców (do 6 miesięcy w ciągu roku), terytorialną i kulturową bliskość [2].

Pytaniem migracji w Polsce zajmuje się Urząd do spraw cudzoziemców. Na go bazie w ramach projektu KIK/75 „Zwiększanie efektywności zarządzania migracjami w Polsce” współfinansowanego przez Szwajcarię w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej była zrealizowana strona internetowa migracja.gov.pl z dostępem do map interaktywnych oraz danych statystycznych o migracji do Polski od 2010 r. do dziś.

Polska jest jednym ze wschodnich państw członków UE o wielkim terytorium, starzeniem populacji, liberalnymi przepisami prawnymi dotyczącymi pobytu cudzoziemców w porównaniu z innymi państwami oraz językiem, łatwym do nauki, głównie dla obywateli państw słowiańskich. To powoduje zainteresowanie Polską jako „oknem do Europy”, miejscem pierwszego wjazdu do Unii, otrzymania potrzebnych dokumentów i zezwoleń, w tym pobytu lub obywatelstwa UE, pewnego rodzaju doświadczeń w poszukiwaniu lepszej przyszłości dla siebie i rodziny jako dla obywateli państw sąsiednich tak i państw azjatyckich. W tabeli 1 przedstawiono dane o pięciu państwach liderach, których obywatele składali wnioski o pobycie w Polsce. Jak zobaczymy w analizowanym okresie liderami po liczbie wniosków byli Ukraińcy, wyjątkiem był tylko 2013 r., gdy liczba wniosków od Rosjan była większą. W innych okresach Rosjanie byli na drugim miejscu, spadek ich migracji rozpoczął się w 2017 r. Zauważymy, że głównie do Polski migrują obywatele obwodu kaliningradzkiego. Rośnie i liczba Białorusinów chcących zamieszkać w Polsce. Także w liderach Gruzja, Chiny, Wietnam, Indie, Turcja.

Jak zobaczymy z danych tabeli, corocznie rośnie jak liczba Ukraińców składających wnioski o pobycie, no i ich udział procentowy w liczbie ogólnej. Od 2010 r. do 2013 r. liczba wniosków od Ukraińców stanowiła ok. czwartej części wszystkich wniosków. Natomiast od 2014 r. udział rósł i przekroczył połowę. W 2018 r. wnioski od Ukraińców stanowili 66% od wszystkich wniosków cudzoziemców w tym roku. Z tego powodu migracja Ukraińców do Polski potrzebuje bardziej szczegółowego badania.

Tabela 1. Państwa liderze za liczbą wniosków

Rok	Kraj (liczba wniosków)					Ogółem za rok	Udział Ukraińców
	1	2	3	4	5		
1	2	3	4	5	6	7	8
2010	Ukraina (12184)	Rosja (6670)	Białoruś (3208)	Wietnam (2890)	Chiny (2586)	47177	25,83
2011	Ukraina (11650)	Rosja (6169)	Chiny (3082)	Białoruś (2922)	Wietnam (2688)	45871	25,4
2012	Ukraina (14513)	Rosja (8420)	Wietnam (5275)	Gruzja (3607)	Chiny (3527)	61223	23,71
2013	Rosja (15000)	Ukraina (13706)	Chiny (3261)	Wietnam (2943)	Białoruś (2771)	61223	22,39
2014	Ukraina (31013)	Rosja (6937)	Wietnam (4949)	Chiny (3718)	Białoruś (3576)	72846	42,57
2015	Ukraina (70666)	Rosja (11019)	Chiny (4412)	Białoruś (3893)	Wietnam (3784)	120479	58,65
2016	Ukraina (97797)	Rosja (12258)	Białoruś (4859)	Chiny (4680)	Indie (4143)	153888	63,55
2017	Ukraina (125949)	Białoruś (9501)	Indie (8048)	Rosja (7789)	Wietnam (6425)	197425	63,8
2018	Ukraina (151214)	Białoruś (11586)	Gruzja (8345)	Indie (7693)	Rosja (6981)	228771	66,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie [11]

Polska jako oddzielne państwo tak i będąc członkiem UE, proponuje migrantom różne możliwości legalizacji pobytu: pobyt czasowy w Polsce, stały pobyt w Polsce, stały oraz czasowy pobyt członka rodziny obywatela UE, pobyt rezydenta długoterminowego UE, pobyt w statusie uchodźcy, pobyt tolerowany lub pobyt ze względów humanitarnych. W tabeli 2 przedstawiono dane o liczbie wniosków o pobycie od Ukraińców w badanym okresie.

Tabela 2. Dane o wnioskach o pobycie

Typ dokumentu	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Aktualne dokumenty									
pobyt czasowy	7293	7834	9665	10345	14271	33536	64586	102392	138087
pobyt stały	5185	5854	6711	7467	9122	13691	18941	26429	34679

pobyt rezydenta długoterminowego UE	663	703	747	862	1157	1671	2339	3216	4133
pobyt członka rodziny obywatela unii europejskiej	46	54	60	56	62	93	128	163	215
pobyt stały członka rodziny obywatela unii europejskiej	9	10	12	15	17	17	18	21	23
zarejestrowanie pobytu obywatela UE	2	2	2	3	5	5	7	8	10
pobyt tolerowany	59	85	91	109	31	1	4	6	6
pobyt ze względów humanitarnych	-	-	-	-	61	106	218	320	422
ochrona uzupełniająca status uchodźcy	6	4	3	6	14	33	71	273	387
Razem	13263	14546	17291	18863	24740	49155	86334	132916	178061
Przyjęte wnioski									
pobyt czasowy	9843	9227	11741	11106	23224	58690	87943	112777	140255
pobyt stały	1894	2012	2246	1977	4606	8767	7601	10874	9087
pobyt rezydenta długoterminowego UE	402	344	452	577	858	890	939	1626	1406
ochrona międzynarodowa	45	67	74	46	2325	2319	1314	672	466
Razem	12184	11650	14513	13706	31013	70666	97797	125949	151214
Wydane decyzje									
pobyt stały	1799	1968	2017	2099	3847	7258	6848	9341	9207
pobyt rezydenta długoterminowego UE	406	397	423	561	798	828	831	1112	1198
pobyt czasowy	9774	9578	11956	11190	18512	41478	65642	81233	97077
ochrona międzynarodowa	86	72	71	81	1049	2833	1860	1230	690
Razem	12065	12015	14467	13931	24206	52397	75181	92916	108172
Rodzaj decyzji									
pozytywna	10359	10130	11892	11916	21178	45195	63807	78975	88661
negatywna	942	1163	1563	1146	1675	4602	7797	9002	13458
umorzenie	758	717	1009	856	1335	2570	3512	4715	5967
zgoda na pobyt tolerowany	3	5	3	8	12	6	1	1	2
ochrona uzupełniająca	3	-	-	5	6	24	64	223	84

Źródło: opracowanie własne na podstawie [11]

Jak zobaczymy z danych tabeli 2, corocznie rośnie liczba ukraińskich migrantów, którzy składają wnioski o pobycie na trwały termin. Zwiększyła się liczba wniosków po rosyjskiej agresji na terytorium Ukrainy. Pojawiły się chętni do „lekkiego” otrzymania obywatelstwa unijnego przez te wydarzenia. Z tego powodu odbębnił się taki typ wniosków jak wniosek o status uchodźcy. Od 2014 r. do dziś corocznie zwiększa się liczba takich

wniosek. No takie wnioski stanowią mały procent. Najwięcej wniosków o czasowym lub trwałym pobycie. Więc zauważymy, że większość osób składających wniosek o pobycie są studenci studia stacjonarnych oraz pracownicy przedsiębiorstw (migranci zarobkowi). Także rośnie liczba wniosków o pobycie rezydenta długoterminowego UE. Najczęściej o takim pobycie starają się dobrze wykształcone wysokokwalifikowane pracownicy z doświadczeniem zawodowym w UE i Polsce o wieku 25-45 lat. O takim pobycie także starają się członki mieszanych małżeństw, które do ślubu już mieszkali w Polsce. O pobycie członka rodziny obywatela UE proszą członki mieszanych małżeństw, które mieszkali w Polsce przez mały okres, dzieci, małżeńscy oraz rodzice ludzi posiadających obywatelstwo UE.

Jak zaznaczają eksperci Fundacji im. Stefana Batorego „Borykająca się z niedoborem na rynku pracy Polska potrzebuje ukraińskiej migracji, zaś Ukraina potrzebuje migracji do Polski, by ograniczyć negatywne skutki kryzysu gospodarczego i społecznego wywołanego przez rosyjską agresję oraz niedokończoną transformację” [8]. Migracja Ukraińców do Polski spowodowana czynnikami obiektywnymi i jest ważną częścią życia społecznego i gospodarczego Polski. Analizując grupy wiekowe migrantów, zaznaczają, że główną grupą wiekową stanowią studenci, a nie migranci pracowniczy lub przybywający w ramach łączenia rodzin.

Każda grupa wiekowa (tabela 3) potrzebuje oddzielnej uwagi. Najpierw musimy zaznaczyć, że grupa 11-20 lat jest złożona: osoby w wieku 11-17 lat są niepełnoletnimi, osoby w wieku 18-20 lat są pełnoletnimi. Osoby w wieku od urodzenia do nastąpienia pełnoletnia wnoszą wnioski o pobycie na podstawie pobytu rodziców. W grupie pierwszej wiekiem do 10 lat corocznie największy procent składają wnioski od osób w wieku do 1 roku – ok. 15%. To dzieci ukraińskich migrantów mieszkających w Polsce. Oni będąc urodzonymi w Polsce i posiadając z tego powodu kartę Polaka, aplikują o karcie stałego pobytu z następną gwarancją obywatelstwa polskiego dla siebie i rodziców. Analogiczne aplikacji wnoszą i dla dzieci w wieko do 3 lat. Reszta pierwszej grupy i podgrupa 2.1 w wieku do pełnoletnia także są dziećmi ukraińskich migrantów, którzy przez długi okres mieszkają w Polsce, chcą zostać się na stałe i łączą swoje rodziny w Polsce. Te dzieci poprzez obywatelstwo ukraińskie nie możemy traktować jako Ukraińców. Większość z nich w przyszłości otrzymają polskie obywatelstwo i już Polska musi ich traktować jako swoich obywateli.

Tabela 3. Migrujące grupy wiekowe

nr grupy	Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	Wiek									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Liczba wniosków										
1	<10	607	660	767	820	2309	4133	4562	7209	10987
2	11-20	1800	1597	1917	2239	4864	8924	11023	13481	14204
2.1	11-17	808	698	756	744	1298	2021	2152	3372	5079
2.2	18-20	992	899	1161	1495	3566	6903	8871	10109	9125
3	21-30	3693	3659	4181	4514	10277	26127	36756	46653	54188
4	31-40	2876	2727	3349	2908	6280	16519	24452	31313	38753
5	41-50	2005	1888	2610	1962	4526	10538	15556	20079	24191
6	51-60	869	797	1308	939	2128	3563	4802	6275	7712
7	61-70	238	224	276	222	437	645	517	732	935
8	71-80	82	70	85	84	159	177	97	163	187
9	81-90	14	28	20	18	29	40	32	36	45
10	>91	0	0	0	0	4	0	0	8	12

	razem	12184	11650	14513	13706	31013	70666	97797	125949	151214
Udział procentowy										
1	<10	4,98	5,67	5,28	5,98	7,45	5,85	4,66	5,72	7,27
2	11-20	14,77	13,71	13,21	16,34	15,68	12,63	11,27	10,7	9,39
2.1	11-17	44,89	43,71	39,44	33,23	26,69	22,65	19,52	25,01	35,76
2.2	18-20	55,11	56,29	60,56	66,77	73,31	77,35	80,48	74,99	64,24
3	21-30	30,31	31,41	28,81	32,93	33,14	36,97	37,58	37,04	35,84
4	31-40	23,6	23,41	23,08	21,22	20,25	23,38	25	24,86	25,63
5	41-50	16,46	16,21	17,98	14,31	14,59	14,91	15,91	15,94	16
6	51-60	7,13	6,84	9,01	6,85	6,86	5,04	4,91	4,98	5,1
7	61-70	1,95	1,92	1,9	1,62	1,41	0,91	0,53	0,58	0,62
8	71-80	0,67	0,6	0,59	0,61	0,51	0,25	0,1	0,13	0,12
9	81-90	0,11	0,24	0,14	0,13	0,09	0,06	0,03	0,03	0,03
10	>91	0	0	0	0	0,01	0	0	0,01	0,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie [11]

Analogicznie można traktować i podgrupę 2.2. Jej reprezentują jako dzieci migrantów oraz studenci studia stacjonarnych. Ich już także można traktować jako tych, kto się zostanie w Polsce na stałe lub orientują się na prace i mieszkanie w UE. Migranci zarobkowi, którzy wyjechali do Polski w celu stałego zamieszkania, w tym całymi rodzinami, najczęściej nie mają zamiaru w przyszłości wracać do Ukrainy. Podwodną retorykę już od dawna słychać w miastach Polski. Tak w marcu 2019 r. wydanie Kraków.pl opublikowało następującą tezę: „Ukraińcy w Krakowie studiuja, pracują i mieszkają. Są to już krakowianie i krakowianki pochodzenia ukraińskiego i warto, żeby czuli się tu jak u siebie w domu i by ich potrzeby ujęte były w polityce miejskiej.”. Z tego powodu bez względu na antyukraińską polityczną propagandę Ukraińcy są ważną częścią polskiego społeczeństwa oraz siłą napędową rozwoju polskiej gospodarki. Zauważymy, że liczba wniosków corocznie nie charakteryzuje nowych migrantów, więc pobyt czasowy trzeba przedłużać corocznie, a stały pobyt wydaje się na podstawie pobytu czasowego. Nie wszyscy migranci potrzebują otrzymania pobytu, głównie migranci sezonowe lub czasowe oraz większość migrantów oddaje przewagę mieszkać na stałe w Ukrainie. Kiedy chodzi o składnik płci to mężczyzn i kobiet jest mniej więcej pół na pół (tabela 4).

Tabela 4. Podział wniosków według płci

Płeć \ Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Kobiety	7595	6963	8433	7979	15394	27415	36819	50334	62024
mężczyźni	4589	4687	6080	5727	15619	43251	60978	75615	89190

Źródło: opracowanie własne na podstawie [11]

Obszar migracji zarobkowej, w którym Ukraina działa jako dawca, jest bardzo ważnym kierunkiem współczesnych polsko-ukraińskich stosunków gospodarczych. Polska jest bardzo zainteresowana w sile roboczej z Ukrainy przez brak własnej siły roboczej. Z tego powodu jest potrzebne zbadać opinie ekspertów na ten temat.

Według ocen Polskiego Banku Narodowego, w Polsce jednocześnie mieszka co najmniej 500 tysięcy migrantów zarobkowych i ponad 30 tysięcy studentów [6]. Z powodu

problemów demograficznych niektóre prywatne polskie uczelnie bez napływu ukraińskich studentów mogą być zagrożone zamknięciem. Z drugiej strony Ukraińcy korzystają także z możliwości nauki i zarobków w Polsce [3].

W szczególności, w 2017 r., podczas panelu dyskusyjnego w trakcie 27 Forum Ekonomicznego w Krynicy-Zdroju, wiceminister rodziny, pracy i polityki społecznej w S. Szwed powiedział, że Polska jest nadal zainteresowana obecnością na swoim terytorium pracowników z innych krajów, w tym z Ukrainy. Przypomniawszy, że liczba obywateli ukraińskich, pracujących w Polsce szacuje się na ok. 1 mln osób i dodał, że pracownicy ukraińskie zajmują pozostałe miejsca na rynku polskim przez wyjazdy Polaków za granicę.

Na tym samym wydarzeniu Prezes Zarządu Narodowego Banku Polskiego A. Głapiński oświadczył, że siła robocza z Ukrainy jest niezwykle potrzebna do zapewnienia i utrzymania wzrostu gospodarczego w Polsce: „Problemy na polskim rynku pracy spowodowane takimi negatywnymi trendami, jak starzenie ludności i emigracja zarobkowa wśród młodych Polaków w bogatych krajach Europy Zachodniej ... Dlatego w takich warunkach fala taniej siły roboczej z Ukrainy i Białorusi rekompensuje znaczny niedobór siły roboczej na polskim rynku pracy.”[1].

Według Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej E. Rafalskiego, cudzoziemcy stanowią 2,5-5% na polskim rynku pracy. Obywatele innych krajów często pracują w uprawie, budownictwie, przetwórstwie przemysłowym, transporcie, handlu, gastronomii i gospodarstwach domowych. Głównym kontyngentem zagranicznej siły roboczej w Polsce są Ukraińcy. „Wydajemy 85% zezwoleń na pracę i rejestrujemy 95% wniosków o zamówienia na pracę dla obywateli Ukrainy” – powiedział minister E. Rafalski – (cyt. za S. Kulytsky [1]).

W sierpniu 2017 r. polskie wydanie Rzeczpospolita opublikowała artykuł pt. „Polski rynek pochłania Ukraińców jako gąbkę” – (cyt. za Y. S. [12]). W szczególności powiedziano, że w 2017 r. wzrósł popyt na pracowników za wschodniej granicy Polski. Tak więc w pierwszej połowie 2017 r. „Polscy pracodawcy złożyli 948 000 wniosków o zatrudnienie pracownika zagranicznego. „To prawie na 50% więcej niż w analogicznym okresie ubiegłego roku” – wyjaśnił dziennikarzom przedstawiciel Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.” [1]. Gazeta podaje główne branże, w których najczęściej są zatrudnione Ukraińcy w Polsce: „największe, 326 tys., pracuje w branży transportowej i magazynowej; w handlu – 200 tys., w przemyśle turystycznym obsługuje 116 tys. ukraińskich pracowników; 15 tysięcy Ukraińców zatrudnienie w dziedzinie naukowej i technicznej.” [1].

W swoim raporcie pt. „Najnowsza migracja z Ukrainy do Polski: (nie)stały fenomen?” eksperci Fundacji im. Stefana Batorego, określając główne tezy, jedną z nich sformułowali przez główne czynniki, które zachęcają Ukraińców migrować do Polski: „Ważnymi długofalowymi czynnikami przyciągającymi obywateli Ukrainy do pracy w Polsce są niskie koszty podróży, brak większych barier językowych, a także bardzo rozbudowane ukraińskie sieci migracyjne w Polsce. Jednym z określeń charakteryzujących ukraińską migrację do Polski jest termin „lokalna mobilność” oznaczający migrację cyrkulacyjną korzystną dzięki bliskości geograficznej oraz kulturowo-językowej” [8]. Musimy zgodzić się z autorkami raportu. Ukraińcy rzadko jadą do pracy na przedsiębiorstwa, gdzie nie pracują Ukraińcy. Najczęściej Ukraińcy wybierają firmy rekrutacyjne i przedsiębiorstwa dla pracy, gdzie pracowali lub pracują ich znajomi. Bliskość geograficzna, liczne możliwości transportowe o różnej cenie podróży oraz częste promocje firm transportowych ułatwiają proces migracji.

Jak zaznacza Krzysztof Ingot, Prezes Personnel Service, nie bez znaczenia dla polsko-ukraińskiej wymiany handlowej pozostaje kwestia większej obecności Ukraińców w Polsce: „Już od jakiegoś czasu mamy do czynienia z masową imigracją zarobkową pracowników z Ukrainy do Polski. Z naszych prognoz wynika, że w tym roku (2018 r. – prym. aut.) zostanie

wydanych dwa razy więcej oświadczeń o zamiarze powierzenia im pracy niż rok wcześniej. Popularność zatrudniania Ukraińców nie jest przypadkowa. Są nam bliscy kulturowo i językowo, co przemawia też na korzyść prowadzenia tam działalności biznesowej. Tylko kwestią czasu jest wzrost liczby polskich inwestycji w Ukrainie. Jest to jednak uzależnione od stabilności gospodarczo-politycznej w tym państwie” [13].

Po agresji rosyjskiej zwiększyła się liczba migrantów z lewej strony Dniepru. Do 2013 r. większość migrantów zarobkowych były z zachodniej Ukrainy. Natomiast od 2013 r. zauważalny jest wzrost migrantów z obwodów Ukrainy centralnej i wschodniej, w tym z regionów aktywnych działań wojskowych. Niestety nie było prowadzone specjalnych badań statystycznych żadną ze stron, demonstrujących tendencję migracji według obwodów. Według badania ilościowego ukraińskich migrantów przeprowadzonego przez Narodowy Bank Polski w 2016 r. Zgodnie z tym badaniem wśród ukraińskich migrantów, którzy przyjechali do Polski w 2014-2015 r. ok. 28,4% stanowiły mieszkańcy Ukrainy wschodniej, w tym do 11,7% z regionów bezpośrednio dotknięte działaniami separatystów. Wcześniej ich liczna stanowiła ok. 6,3% [9].

W celu pomocy w adaptacji i konsultacji prawnej z inicjatywy Polsko-Ukraińskiej Izby Gospodarczej powstała kampania społeczna „Partnerstwo i Zatrudnienie”, której celami są niwelowanie patologii w zatrudnianiu, wykrywanie przypadków wykorzystania, nagłaśnianie problemu, wsparcie w procesie adaptacyjnym pracowników z Ukrainy, rozwój dwustronnej współpracy pomiędzy Polską a Ukrainą [14].

Jak zaznacza na antenie Polskiego Radia RDC Ewa Kacprzak-Szymańska, ekspertka organizowanej przez Polsko-Ukraińską Izbę Gospodarczą kampanii społecznej „Partnerstwo i Zatrudnienie”: „w pierwszym kwartale 2017 r. odnotowano spadek liczby Ukraińców, które chcą pracować Polsce” [14]. Zdaniem eksperta i naszym zdaniem też, okazją tego jest to, że inne kraje europejskie również otwierają swoje rynki pracy dla emigrantów zarobkowych. „Do Stowarzyszenia Interwencji Prawnej, które udziela darmowych porad cudzoziemcom, zgłasza się bardzo dużo osób, które nie dostają wynagrodzenia. Czy to już jest patologia, czy nie, jak miesiąc pracownik nie dostanie wynagrodzenia? Są przypadki, że nawet dłużej. To jest zwodzenie tych ludzi, które chcą wysłać do domu pieniędzy na życie dla rodziny. Mimo że od razu mieli podejrzenia, że tych pieniędzy nigdy na oczy nie zobaczą, fakt, że nie mają innego zezwolenia na pracę, że gdzie indziej tej pracy w tym czasie podjąć nie mogą, że nie znają tak dobrze języka, powoduje, że oni próbują wierzyć w to, że wynagrodzenie odzyskają” [14].

Katarzyna Niemyjska, przedstawicielka Związku Przedsiębiorców i Pracodawców, w wywiadzie dla radia apelowała do władz Polskich z następną tezą: „To jest apel przedsiębiorców, których reprezentuję, do Państwa Polskiego o spójną politykę migracyjną, stworzenie spójnej polityki tak, żeby proces zatrudniania Ukraińców był płynny. Nie tylko Ukraińców, ale też Białorusinów, migrantów z Dalekiego Wschodu – Nepalczyków, Wietnamczyków, Hindusów. Niektóre Ukraińcy wyjadą na Zachód i wtedy będziemy mieć głównie mieszkańców z Dalekiego Wschodu, i z tym też trzeba się liczyć i się otworzyć, bo inaczej polska gospodarka stanie” [14].

W przeciwieństwie do bliskości geograficznej i kulturowej oraz podobieństwa języków tylko jeden na dziesięciu Ukraińców, którzy przyjechały do pracy, chce pozostać w Polsce na stałe.

Interesującą jest pozycja polskiego rządu. M. Morawiecki, próbując odmówić w przyjęciu w Polsce uchodźców w UE z Bliskiego Wschodu i innych regionów, powiedział, że Polska przyjęła już na poziomie 1,5 mln Ukraińców, z których przynajmniej część jest uchodźcami z Ukrainy Wschodniej. W odpowiedź na to, ukraińscy urzędnicy publicznie stwierdziły, że wspomniani polskim premierem Ukraińcy nie są uchodźcy, a oni są

migrantami zarobkowymi, oraz ich praca przyczynia się do rozwoju polskiej gospodarki. Ważne jest to, że liczba Ukraińców, pracujących w Polsce nie była kwestionowana przez ukraińskich urzędników.

P. Rożyński w listopadzie 2017 r. dla Rzeczpospolita, w odpowiedzi na słowa M. Morawieckiego, podkreślił, że „gdyby nie dwa miliony ukraińskich migrantów zarobkowych, wicepremier Polski M. Morawiecki musiałby natychmiast przestać chwalić się szybkim wzrostem gospodarki. Budowa, ogrodnictwo, rynek wynajmu mieszkań czy usług domowych – się zatrzymały. Być może nawet dzieci urodzone byłyby mniej, pomimo znanego suplementu finansowego w wysokości 500 zł, ponieważ, po prostu, nie wystarczyłoby pielęgniarek” – (cyt. za S. Kulytskyy [1]). Jeszcze on powiedział, że rola Ukraińców w Polskiej gospodarce będzie rosła [15].

Ambasador Ukrainy w Polsce A. Deshchytia w styczniu 2018 r. powiedział, że w Polsce pracuje ponad milion ukraińskich migrantów zarobkowych.

Według poprzednich ocen niektórych polskich media, liczba Ukraińców, którzy pracowali w Polsce w 2017 r. ok. 2 mln osób, a w 2018 r. ta liczba może osiągnąć 3 mln osób. Jak zobaczymy, kwestia związana z ludźmi i ich liczbą jak zawsze nie jest jednoznaczna i waha się w bardzo szerokim zakresie. Chociaż najbardziej rozpowszechnioną oceną ekspercką jest liczba ok. 1 mln osób.

O swoim zainteresowaniu ukraińskimi migrantami zarobkowymi publicznie powiedziały przedstawiciele władz lokalnych w Polsce, a w szczególności, burmistrzowie dużych miast, takich jak Wrocław i Gdańsk. Na przykład, według ocen dziś co szósty lub siódmy mieszkaniec Wrocławia ma pochodzenie ukraińskie. W 2017 r. Towarzystwo Upiększania Miasta Wrocławia oraz stowarzyszenie Akcja Miasto złożyło wnioski do prezydenta o powołanie pełnomocnika Prezydenta Wrocławia do spraw mniejszości ukraińskiej. Ponieważ rząd Wrocławia zdecydował sprostać się z wyzwaniem, które stoją przed migrantami i wprowadził stanowisko pełnomocnika Prezydenta Wrocławia do spraw mieszkańców pochodzenia ukraińskiego.

Ukraińscy migranci zarobkowi nie tylko przyczyniają się do właściwego zaopatrzenia polskiej gospodarki w siłę roboczą, ale jednocześnie jest bardzo aktywnym konsumentem dóbr i usług na polskim rynku krajowym. Już przez dwa ostatnich lata Ukraińcy są liderami w nabywaniu mieszkań w Polsce.

Ważną składową ukraińskich konsumentów w Polsce są wielu tysięcy ukraińskich studentów na polskich uczelniach, którzy są najliczniejsi wśród studentów zagranicznych w Polsce. Zwykle ukraińscy studenci w trakcie studia pracują za umową zlecenia, wnosząc swój wkład w rozwój gospodarczy Polski oraz są konsumentami dóbr na polskim rynku. Według badań przeprowadzonych w 2018 r. Polskim instytutem spraw publicznych w ciągu ostatnich trzech lat liczba studentów z Ukrainy w Polsce wzrosła prawie z 10 tysięcy do 35 584 osób. Zgodnie z tym badaniem, 28% studentów planują zostać w Polsce [16].

Na swoich początkach migracja Ukraińców była niewidoczna. Migranci krótkoterminowi odnosili się do kategorii invisible migrants i obracali się w swoich sieciach. Tendencji publiczności i otwartości w ówczesnym okresie zmienili oblicze i zachowanie migrantów. Taka ich liczba i szereg stanowisk zajmowanych nimi nie może zostawać się niewidocznym. Język ukraiński stał się drugim najczęściej używanym językiem w Polsce. Polska zawsze uważała się państwem imigrantów, a nie emigrantów, zamknięta i niechętnie integrująca w swoje społeczeństwo obcokrajowców. Pozycja rządu, manipulowanie historią powoduje rozwinięcie ksenofobii wobec Ukraińców.

Najczęściej okazjami migracji Ukraińców do Polski uważają się „niskie koszty podróży, możliwość utrzymywania więzi z rodziną na Ukrainie, rozbudowane sieci migracyjne, a także podobieństwa językowe i bliskość kulturowa” [7]. No żaden z

wymienionych faktorów nie przyczynia się do ułatwienia pobytu Ukraińców w Polsce i ich integracji w społeczeństwo. W porównaniu z innymi państwami europejskimi w Polsce Ukraińcy czują się „drugorzędnie”. Według sondażu Rating Group to spowodowano „naruszaniem ich praw przez pracodawców, dyskryminacją oraz brakiem dostępu do usług publicznych” [8]. Eksperti fundacji im. S. Batorego na ten temat zaznaczają, że „obydwie strony powinny docenić znaczenie tej fali migracji i spróbować zmaksymalizować zyski z niej wynikające. Mimo bliskości kulturowej i językowej obywatele Ukrainy potrzebują pomocy w integracji w Polsce, w tym pomocy prawnej czy językowej, przejrzystych reguł pobytu i zatrudnienia, możliwości łączenia rodzin. Bez tej pomocy często padają ofiarą nieuczciwych pośredników, zaś ich kapitał ludzki, pozostaje wykorzystany. Niewątpliwie kluczowa rola przypada debacie publicznej, w której należy ograniczyć przekaz kierowany negatywnymi stereotypami historycznymi.” [8].

Aktualne jest oświadczenie o sytuacji migracyjnej w Polsce wiceprezesa BBC Polska Wojciecha Warskiego: „nawet Ukraińcy mają już dużo większą motywację, żeby jechać dalej niż do Polski. W Niemczech też są potrzebni i zarobią zdecydowanie lepiej. Z punktu widzenia prawnego cały czas traktujemy ich jako pracowników bardzo tymczasowych, a nie pracowników, których zachęcamy do tego, żeby się tutaj osiedlili. Potrzebujemy ich bardzo” [17]. O analogicznym zapotrzebowaniu „rąk roboczych”, głównie w sektorze rolnym a pracach sezonowych, w Niemczech, Węgrach i Czechach w swojej pracy pisze Jakub Bińkowski [5]. Zostawiając poza uwagę problem demograficzny, ułatwienie przepisów prawnych w tych państwach, opłata w euro i lepsze umowy społeczne przyciągają ukraińskich migrantów zarobkowych i zachęcają ich jechać dalej niż Polska. „Bieżąca sytuacja działa zatem na niekorzyść Polski. Wydaje się, że przegapiliśmy czas, kiedy byliśmy dla Ukraińców naturalnym wyborem przy analizowaniu potencjalnych nowych miejsc pobytu. Dopóki droga do pozostałych państw Unii Europejskiej była dla nich relatywnie zamknięta, dopóty Polska miała możliwość absorbować maksymalnie dużą liczbę imigrantów – tak przecież potrzebnych gospodarce i systemowi emerytalnemu ... W tej chwili nie jesteśmy już opcją naturalną, ale zaledwie jedną z możliwych. Nie ulega bowiem wątpliwości, że zniesienie wiz do Unii Europejskiej dla obywateli Ukrainy to zaledwie jeden z pierwszych kroków podejmowanych przez silne państwa pogrążone w kryzysie demograficznym tylko po to, by uzyskać dostęp do większej liczby ludzi w wieku produkcyjnym.” [5]. Aktualność tego oświadczenia potwierdza to, że Czechy i Niemcy ułatwili proces zatrudnienia, legalizacji i wydania wiz Ukraińcom chętnym pracować w tych państwach.

Podsumowując proces zatrudnienia Ukraińców w Polsce, chcemy zwrócić uwagę na podsumowanie różnych statystyk portalu vsetutpl.com, który w liczbach krótko scharakteryzowali „co to jest – praca w Polsce”. Według ich danych migranci zarobkowe z zezwoleniem na pobyt stanowią tylko 0,3% ludności Polski, 95% wszystkich migrantów zarobkowych stanowią Ukraińcy. Ukraińcy pracują na każdym 10 polskim przedsiębiorstwie. Średnia trwałość pracy w tydzień stanowi 54 godziny. Najwięcej Ukraińców, 70,7%, zajmują się pracą fizyczną niepotrzebującą wysokie kwalifikacji, w gospodarstwach domowych zatrudniono 37,6%, na budownictwach i remontach pracują 23,6%, 19,3% zatrudniono w sektorze rolnym. Już zapewnione mieszkania ma 58% Ukraińców przyjeżdżających do Polski do pracy, 34% otrzymuje darmowe posiłki i transport do miejsca pracy. Tylko 11% Ukraińców pracujących w Polsce chce pozostać tu na zawsze [18].

Ważnym pytaniem zostaje się, kim są ukraińskie migranci? Autorzy publikacji „Polska-Ukraina, Polacy-Ukraińcy. Spojrzenie przez granicę.” zaznaczają, że 53% ukraińskich migrantów to osoby z wyższym wykształceniem, które zgadzają się na pracę fizyczną (np. sprzątanie, budownictwo, handel, praca sezonowa) [4]. Tylko 29,3% pracowników ukraińskich w Polsce pracuje na stanowiskach wymagających zaawansowanego

szkolenia. Co ciekawe, znaczna część Ukraińców pracujących w Polsce z wykształceniem wyższym lub średnim wykonuje pracę poniżej swoich kwalifikacji [4].

Podobne dane podają autorzy raportu pt. „Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania” dotyczącego zatrudnienia Ukraińców w aglomeracjach województw mazowieckiego i lubelskiego. „Blisko 1/3 migrantów z Ukrainy, którzy przyjeżdżali do aglomeracji warszawskiej, miała wykształcenie wyższe magisterskie, w Lublinie migranci z wykształceniem wyższym magisterskim stanowili 19,0%. W aglomeracji lubelskiej wyższy był jednak udział osób z wykształceniem licencyjnym i inżynierskim (21,5%) i osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (29,0%).” [6].

Więc możemy stwierdzić, że Ukraińcy są nie tylko „rękami roboczymi”, no i wykwalifikowanymi specjalistami, którzy mogą, i na pewno chcą, lepszych umów pracy, stanowisk i wynagrodzeń.

Oprócz pytania, kim są Ukraińcy, wynika jeszcze pytanie, jaki wpływ oni mają na polską gospodarkę. W lutym 2018 r. „Gazeta Prawna” opublikowała ranking 50 najbardziej wpływowych ludzi polskiej gospodarki. Na czołe rankingu występuje nowo wybrany premier Mateusz Morawiecki. Natomiast na drugim miejscu, bez nazwisk i tytułów, występuje jedno słowo, narodowość – Ukraińcy. Ukraińcy to „zbiorowy bohater polskiej gospodarki, a przynajmniej ważny i jasny punkt na naszym rynku pracy” [19] – zaznaczają autorzy. Analizując ten ranking, wydanie „Sputnik Polska” prowadzi wywiad z „działaczem społecznym i niezależnym publicystą” Januszem Niedźwiedzkiem [20]. W wywiadzie publiczne propagują się względy polityczne i ksenofobie wobec Ukraińców z wykorzystaniem mitów o „obniżeniu płac” spowodowanych ukraińskimi migrantami oraz wykorzystuje się niegrzeczne spolityzowane „banderowcy” na określenie Ukraińców. Także zaznaczają o słabej i długiej asymilacji Ukraińców w Polsce i zwracają uwagę na to, że „język ukraiński jest chyba najczęściej słyszany językiem obcym”, co, oczywiście jest prawdą. Przecież wielka liczba badaczy zaznacza, że Ukraińcy asymilują się w Polsce szybciej od innych narodowości. Z tego dialogu, delikatnie mówiąc, możemy stwierdzić o negatywne nastawienie rozmówców do Ukraińców. Na mniej więcej stale w Polsce mieszkają do 1 mln Ukraińców. W ostatnich latach w Polsce rocznie na różnych pracach i przez różny okres przebywają ok. 3 mln osób. Oni pracują we wszystkich branżach. W niektórych branżach i na niektórych przedsiębiorstwach ok. 2/3 pracowników to Ukraińcy. Jakby wyobrazić sytuację, gdy Polskę zostawili wszyscy Ukraińcy, wtedy ok. 1-1,5 mln roboczych miejsc zostaną się wolnymi, na polskich uczelniach będzie brakować 50 tys. studentów. Nie będzie żadnych dotacji ani finansowania dla uniwersytetów w ramach program wymiany naukowcami (Program Rządu RP dla Młodych Naukowców, Program im. L. Kirklanda, Gaude Polonia, Artes Liberales itd.). Rozumiemy, że Polska niema możliwości zapewnić te miejsca na przedsiębiorstwach i uniwersytetach Polakami. W takim przypadku możliwymi są dwa warianty rozwiązania problemu. Pierwszy to zatrudnienie migrantów z innych państw, głównie azjatyckich, które bardziej różnią się językiem, kulturą, wiarą, tradycjami. Drugi to likwidować przedsiębiorstwa i uniwersytety. To czy naprawdę wielka obecność Ukraińców jest negatywną dla Polski? ... Na razie to pytanie zostaje się bez odpowiedzi. Także bez odpowiedzi zostaje się pytanie, w jakim celu polski rząd wywołuje wrogość pomiędzy Ukraińcami a Polakami poprzez promowanie ksenofobii i tego, co chce tym osiągnąć.

W ostatnich 10 latach aktywnie rośnie liczba spolityzowanych mitów powołanych o pogorszeniu opinii społecznej wobec Ukraińców. Najwięcej rozpowszechnionym jest mit o tym, że ukraińskie migranci zabierają miejsca pracy Polakom. Wraz, przy kryzysie demograficznym oraz migracji Polaków za granice Polska nie może zapewnić wszystkie miejsca pracy. Oprócz tego, według statystyk oficjalnych stopa bezrobocia w Polsce spadała do rekordowo niskich poziomów. Drugim mitem jest to, że większa propozycja na rynku

pracy przez Ukraińców powoduje obniżenie stawek wynagrodzeń. Natomiast, do Polski w ostatnich latach migrują młodzi i lepiej zorientowani w realiach rynku pracy ludzie. Możliwość lepszej pracy poza Polską zastawia pracowników walczyć o swoje interesy, a przedsiębiorców zadbać o tym. Jednak oficjalne dane o wysokości wynagrodzeń w Polsce pokazują, że one cały czas rosną.

Jakub Bińkowski na ten temat pisze następująco: „W warunkach europejskiego kryzysu demograficznego skłonni do pracy imigranci stanowią jeden z cenniejszych zasobów, o które zamożne państwa Europy Zachodniej z pewnością będą skłonne konkurować z Polską, przede wszystkim wynagrodzeniami. ... Podstawowy fakt, że imigranci z Ukrainy pozwalali nam do tej pory uniknąć pełnej katastrofy demograficznej, jest przez wielu publicystów i polityków pomijany.” [5].

Oprócz tego, gdy Polska uważa Ukraińskich migrantów za niebezpieczeństwo dla swojej gospodarki, dlaczego postępowo odbywa się ułatwienie procesu ich zatrudnienia?

Polski przedsiębiorcy chętnie zatrudniają Ukraińców. Na pomocy w tym pytaniu są różnie firmy rekrutacyjne pomagające w poszukiwaniu pracowników z Ukrainy. Przy różnego rodzaju ułatwieniach przy zatrudnieniu Ukraińców i regularnych rewizjach ds. legalnego zatrudnienia cudzoziemców wielka liczba przedsiębiorców chcą zatrudniać Ukraińców nielegalnie w celu niewykonania zobowiązań przed państwem związanych z pracownikami.

Mówiąc o legalnie zatrudnionych Ukraińcach, to po zmianach w 2018 r. dużo Ukraińców pracuje czasowo lub sezonowo przeciętnie od trzech miesięcy zgodnie z reżymem bezwizowym. Drugą grupą są osoby pracujące na podstawie wiz. Badania ds. zatrudnienia Ukraińców przeprowadzone Grupą Progres (kompania rekrutacyjna) w 2018 r. pokazało następujące wyniki.

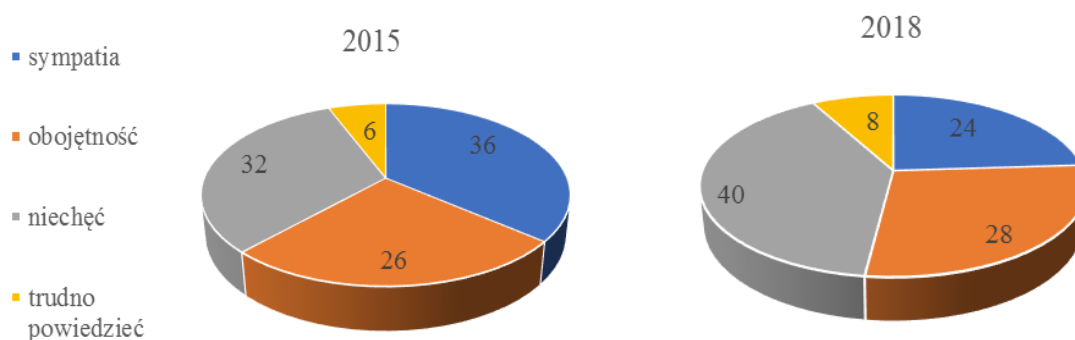
„Najwięcej pracują osoby z grupy wiekowej 31-40 lat, drugie miejsce zajmuje grupa 51-60-latków, a trzecie należy do 41-50-latków. Najmniej aktywni są młodzi, poniżej 21 roku życia. Około 70 proc. obywateli Ukrainy pracuje w Polsce na umowę-zlecenie, a 30 proc. ma umowę o pracę. [...] Pracownicy tymczasowi z Ukrainy średnio przepracowali w ciągu trzech, czterech miesięcy aktywności zawodowej 533 godzin, czyli o 177 więcej niż w przypadku zatrudnionego tymczasowo Polaka. [...] Jeśli chodzi o płeć, jest mniej więcej pół na pół, z lekką przewagą mężczyzn” [21].

Analizując wyniki tego badania, możemy odnotować następujące. Ze względu na spadek gospodarki i dewaluację hrywny różnica w zarobkach w Ukrainie i w Polsce jest bardzo wielka. Z tego powodu ułatwienia spowodowane reżymem bezwizowym nadały możliwość większej liczbie Ukraińców do zarabiania sobie w krótkim czasie, mając stałą pracę w Ukrainie. To powoduje sezonowość pracy przez Ukraińców i większą liczbę godzin. Jak zobaczymy, płeć nie jest decydującym czynnikiem w pytaniu o pracę, natomiast takim czynnikiem jest wiek. Największa grupa w wieku 31-40 lat głównie przedstawia ludzi, którzy mają rodzinę i są zainteresowane w polepszeniu poziomu jej życia. Najmłodsza kategoria wiekowa – najczęściej to studenci, którzy w czasie wakacji, przerwy w studiach albo po krótkim czasie po skończeniu studia szukają pracy.

Ważnym momentem migracji zarobkowej Ukraińców do Polski jest wysyłanie nimi pieniędzy do domu. Średnie wynagrodzenie w 2018 r. wynosiło 4 300 zł, w 2017 r. – 4 290 zł, w 2016 r. – 4 218 zł, w 2015 r. – 4 151 zł, w 2014 r. – 4 004 zł, w 2013 r. – 3 877 zł, w 2012 r. – 3 744 zł. Migranci w średnim przesyłają do domu ok. 66% swojego zarobku. Na własne potrzeby oni stracają tylko ok. 20% od zarobku. Może wynikać pytanie, jak Ukraińcy żyją w Polsce? Większość przedsiębiorstw zapewnia pracowników mieszkaniem i jedzeniem, z tego powodu pracownicy nie mają powodu tracić swoje zarobki. Więc praca po 14-16 godzin w dobę, czasem w dniu i nocą, nie daje możliwości robić zakupy. Tak, 45% pracowników wydają miesięcznie od 200 do 500 złotych na własne potrzeby, a co 5 Ukrainiec

twierdzi, że wydaje do 200 złotych miesięcznie [18]. Już zaznaczaliśmy, że okazją migracji zarobkowej jest zarabianie pieniędzy w jakiejś konkretnej celi, co i powoduje wysyłanie pieniędzy do domu. W 2016 r. z Polski do Ukrainy przekazano 8 mld zł, w 2017 r. już 13 mld zł, co stanowiło ok. 90% kwoty przekazanej przez wszystkich imigrantów w Polsce. No większość migrantów nie korzysta z usług banków i innych serwisów, a przywożą pieniądze z sobą po powrocie do Ukrainy.

Centrum Badania Opinii Społecznej cyklicznie prowadzi badanie pt. Stosunek do innych narodów, jest wśród nich i Ukraina. Na rysunku 4 przedstawiono rezultaty takich badań w 2015 i 2018 latach (dane za 2017 r. analogiczne do danych 2015).

Rysunek 4. Stosunek Polaków do Ukraińców, %

Źródło: opracowanie własne za danymi Centrum Badania Opinii Społecznej [22]

Za danymi tabeli 5 możemy analizować publiczne opinie o Ukraińcach w okresie od połowy lat 90. Jak zobaczymy tę opinię ciężko nazwać pozytywnymi wobec Ukraińców. Najwyższy poziom sympatii był w 2015 i 2017 latach, gdy 36% respondentów odnotowali tę pozycję. Powiększenie pozytywnej opinii społecznej, gdy każdy 5 lub 4 respondent odnotował pozytywną opinię, odbywało się z niewielkimi wahaniami z połowy lat 2000. kiedy Polska przystąpiła do UE, a Ukraina odnotowała swój zamiar do eurointegracji. Najniższym on był w 1996 r., gdy Ukraina przeżywała kryzys. Natomiast negatywna opinia jest więcej charakterystyczną dla Polaków. Najwyższy poziom opinii negatywnej przypada na lata 90. – połowę 2000. gdy jej deklarowały więcej niż połowa respondentów. Najniższy jej poziom stanowił 29% w 2010 r. Tak, więcej niż jedna trzecia Polaków ma negatywną pozycję wobec Ukraińców. Neutralną pozycję wobec Ukraińców średnie deklarują 30-40% respondentów.

Tabela 5. Stosunek Polaków do Ukraińców

Stosunek	Wskazania respondentów według terminów badań w procentach												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	
sympatia	12	9	14	16	15	13	16	19	22	19	29	23	
niechęć	65	66	63	60	60	59	58	49	48	51	34	50	
obojętne lub trudno powiedzieć*	23	25	23	24	25	28	26	32	30	30	37	27	
Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
sympatia	24	25	34	34	32	32	31	34	36	27	36	24	

niechęć	42	39	31	29	33	32	33	33	32	34	32	40
obojętne lub trudno powiedzieć*	34	36	35	37	35	36	36	33	32	39	32	36

* – obliczenia własne

Źródło: [10]

Niestety w Ukrainie nie prowadzą się systemowe badania opinii publicznej Ukraińców o stosunku do innych narodów. Tylko czasom kompanii socjologiczne lub naukowcy prowadzą takie badania. Na zlecenie Międzynarodowego Instytutu Republikańskiego na terenie całej Ukrainy (z wyjątkiem okupowanych terytoriów Krymu i Donbasu) od 28 maja do 14 czerwca 2016 r. wśród 2 400 obywateli było prowadzone podobne badanie Grupą Socjologiczną „Rejtynh”. Sfinansowano badanie było rządem Kanady. Ono pokazuje, że najlepsze Ukraińcy traktują Polskę: 42% respondentów powiedziało o pozytywnym, a 12% o bardzo pozytywnym uczuciu do tego kraju, 39% zadeklarowały neutralną pozycję. Natomiast negatywne zaznaczyli 4%, a bardzo negatywne mniej 1% respondentów. Pozycje ciężko powiedzieć zaznaczyli 2% respondentów. Pozytywnie Ukraińcy odnoszą się do Białorusi i Unii Europejskiej ogółem. Najgorszej do Rosji, co jest oczywistym [23].

Podsumowując pytanie migracji ludności między Polską a Ukrainą, chcemy zauważyć, że opisane to tylko mała część ogólnego obrazu migracji w obu państwach. Migrować w celach poszukiwania lepszej przyszłości one zaczęli jeszcze na początku XX wieku, głównie Ukraińcy do Kanady i USA. Od odzyskania niepodległości i pierwszego kryzysu w gospodarce w latach 90. i do dziś zmęczeni nieskończoną transformacją gospodarki i problemem rosyjskim szukają lepszych możliwości dla zarobków, rozwoju osobistego, możliwości pomocy rodzinie itd. W latach 90., kiedy zachodnie sąsiedzi były w sytuacji nie o wiele lepszej, Ukraińcy głównie migrowali do państw zachodnich: USA, Kanada, Włochy, Grecja, Brytania. Taka tendencja wciąż pozostaje aktualną. Ukraina na drodze eurointegracji proponuje swoim obywatelom średni standard życia. Z tego powodu Ukraińcy dla migracji, szczególnie zarobków, teraz wybierają państwa znajdujące się bliżej do domu: Polska, Czechy, Niemcy, Rosja. Po 2014 r. zmniejszyła się liczba migrantów zarobkowych do Rosji. Natomiast państwa unijne w sytuacji kryzysu demograficznego jedno za drugim ułatwiają przepisy prawne dotyczące zatrudnienia Ukraińców i proponują zarobki większe niż w Polsce. Kryzys demograficzny w państwach zachodnich oraz lepsze umowy pracy i życia powodują migracje Polaków na zachód, głównie do Niemiec i Brytanii. Ich miejsca na polskim rynku pracy zajmują Ukraińcy. To pytanie jest ważnym i skomplikowanym i pozostanie się takim nadal.

1. Кулицький С. Оцінка розвитку українсько-польських економічних відносин у сучасному політичному контексті URL:http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3307:suchasni-ukrajinsko-polski-ekonomichni-vidnosini-2&catid=64&Itemid=376 (дата звернення: 11.04.2019).

2. Малиновська О. Трудова міграція українців за кордон у дзеркалі наукових досліджень. *Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент*. 2010. № 4. С. 143–153.

3. Українсько-польська діалогова група. Пріоритетне партнерство: Спільне бачення українсько-польських відносин. Київ-Варшава, 2017.

4. Фоміна Й., Конечна-Саламатін Й., Кухарчик Я., Венерські Л. Польша - Україна, поляки - українці: погляд з-за кордону. Fundacja Instytut Spraw Publicznych. Варшава, 2013.

5. Bińkowski J. Ukraińska imigracja do Polski Analiza zjawiska w kontekście sytuacji na rynku pracy. Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu, Warsaw Enterprise Institute. Warszawa–Wojnowice, 2017.
6. Chmielewska I., Dobroczek G., Puzynkiewicz J. Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania. Departament Statystyki NBP. Warszawa, 2016.
7. Jaroszewicz M. Migracje z Ukrainy do Polski. Stabilizacja trendu. Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia. Warszawa, 2018.
8. Jaroszewicz M., Małynowska O. Najnowsza migracja z Ukrainy do Polski: (nie)stały fenomen? Fundacja im. Stefana Batorego. 2018.
9. Narodowy Bank Polski. Kwartalny raport o rynku pracy. Warszawa, 2017.
10. CBOS. Stosunek do innych narodów. 2018.
11. Statystyki – Polska. MIGRACJE.GOV.PL URL: <https://migracje.gov.pl/statystyki/zakres/polska/typ/decyzje/widok/tabele/rok/2011/kraj/UA/> (дата звернення: 12.02.2019).
12. Польський ринок поглинає українців як губка. Польське Радіо URL: <https://redaktorext.polskieradio.pl/5/119/Artykul/320152,«Польський-ринок-поглинає-українців-як-губка»-> (дата звернення: 12.04.2019).
13. Ukraiński rynek żywności dla polskiego eksportu. Open Magazyn.pl URL: <http://openmagazyn.pl/ukrainski-rynek-zywnosc-dla-polskiego-eksportu/106/> (дата звернення: 12.04.2019).
14. Українці на polskim rynku pracy URL: <http://www.pol-ukr.com/ukraincy-na-polskim-rynku-pracy/> (дата звернення: 12.04.2019).
15. «Rzeczpospolita»: Полегшимо життя українцям. Польське Радіо URL: <http://www.polradio.pl/5/115/Artykul/334457> (дата звернення: 12.04.2019).
16. Лише кожен дев'ятий український студент у Польщі планує повертатися додому – ЗМІ. УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/society/10278099-lishe-kozhen-dev-yatyi-ukrajinskiy-student-u-polshchi-planuye-povertatisya-dodomu-zmi.html> (дата звернення: 12.04.2019).
17. #RZECZoBIZNESIE: Wojciech Warski: Rynek pracy w Polsce został zdewastowany. rzeczpospolita.pl URL: <https://www.rp.pl/Gospodarka/171109406-RZECZoBIZNESIE-Wojciech-Warski-Rynek-pracy-w-Polsce-zostal-zdewastowany.html> (дата звернення: 12.04.2019).
18. Робота в Польщі в цифрах. Інфографіка URL: <http://vsetutpl.com/robita-v-polschi-v-tsyfrakh-infografika> (дата звернення: 12.04.2019).
19. Oto ranking 50 najbardziej wpływowych ludzi polskiej gospodarki. GazetaPrawna.pl URL: <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/1103285,ranking-50-najbardziej-wplywowych-ludzi-polskiej-gospodarki.html> (дата звернення: 12.04.2019).
20. Ukraińska migracja zarobkowa w Polsce: kto traci, a kto zyskuje? Sputnik Polska URL: <https://pl.sputniknews.com/polska/201802127332313-Sputnik-Polska-ukrainska-migracja-zarobkowa/> (дата звернення: 12.04.2019).
21. 70 proc. Ukraińców pracujących w Polsce jest zatrudnionych na umowę-zlecenie URL: <https://www.wiadomoscihandlowe.pl/artykuly/70-proc-ukraincow-pracujacych-w-polsce-jest-zatrud,48880> (дата звернення: 12.04.2019).
22. Komunikaty z badań CBOS. Fundacja CBOS URL: <https://www.cbos.pl/PL/publikacje/raporty.php> (дата звернення: 12.04.2019).
23. Опитування IRI демонструє скептицизм українців з проблемами надії URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/opros_iri_demonstriruet_skepticizm_ukraincev_s_problemskami_nadezhdy.html (дата звернення: 12.04.2019).

References

1. Kulytskyi S. Otsinka rozvytku ukrainsko-polskykh ekonomichnykh vidnosyn u suchasnomu politychnomu konteksti URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=3307:suchasni-ukrajinsko-polski-ekonomichni-vidnosini-2&catid=64&Itemid=376 (дата звернення: 11.04.2019).
2. Małynowska O. (2010) Trudova mihratsiia ukrainsiv za kordon u dzerkali naukovykh doslidzhen. Mizhnarodnyi naukovyi forum: sotsiologhiia, psykholohiia, pedahohika, menedzhment. № 4. С. 143–153.

3. Ukraińsko-polska dialogowa grupa. Priorytetne partnerstwo: Spilne bachennia ukraińsko-polskykh vidnosyn. Kyiv-Varshava, 2017.
4. Fomina Y., Koniechna-Salamatin Y., Kukharchyk Ya., Venerski L. (2013) Polshcha - Ukraina, poliaky - ukraintsi: pohliad z-za kordonu. Fundacja Instytut Spraw Publicznych. Varshava.
5. Bińkowski J. (2017) Ukraińska imigracja do Polski Analiza zjawiska w kontekście sytuacji na rynku pracy. Kolegium Europy Wschodniej im. Jana Nowaka-Jeziorańskiego we Wrocławiu, Warsaw Enterprise Institute. Warszawa–Wojnowice.
6. Chmielewska I., Dobroczycki G., Puzyńkiewicz J.(2016) Obywatele Ukrainy pracujący w Polsce – raport z badania. Departament Statystyki NBP. Warszawa.
7. Jaroszewicz M. (2018) Migracje z Ukrainy do Polski. Stabilizacja trendu. Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia. Warszawa.
8. Jaroszewicz M., Małynowska O. (2018) Najnowsza migracja z Ukrainy do Polski: (nie)stały fenomen? Fundacja im. Stefana Batorego.
9. Narodowy Bank Polski. Kwartalny raport o rynku pracy. Warszawa, 2017.
10. CBOS. Stosunek do innych narodów. 2018.
11. Statystyki – Polska. MIGRACJE.GOV.PL URL: <https://migracje.gov.pl/statystyki/zakres/polska/typ/decyzje/widok/tabele/rok/2011/kraj/UA/> (data звернення: 12.02.2019).
12. Polski rynek pohlynaie ukraintsiiv yak hubka. Polskie Radio URL: <https://redaktoext.polskieradio.pl/5/119/Artykul/320152,«Polski-rynek-pohlynaie-ukraintsiiv-yak-hubka»-> (data zvernennia: 12.04.2019).
13. Ukraiński rynek żyzną glebą dla polskiego eksportu. Open Magazyn.pl URL: <http://openmagazyn.pl/ukraiński-rynek-żyzną-gleba-dla-polskiego-eksportu/106/> (data звернення: 12.04.2019).
14. Ukraińcy na polskim rynku pracy [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.pol-ukr.com/ukraińcy-na-polskim-rynku-pracy/> (data звернення: 12.04.2019).
15. «Rzeczpospolita»: Полегшімо життя українцям // Польське Радіо [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.polradio.pl/5/115/Artykul/334457> (data звернення: 12.04.2019).
16. Lyshe kozhen deviatyi ukraińskiy student u Polshchi planuie povertatysia dodomu – ZMI. UNIAN URL: <https://www.unian.ua/society/10278099-lishe-kozhen-dev-yatyi-ukrajinskiy-student-u-polshchi-planuye-povertatysia-dodomu-zmi.html> (data zvernennia: 12.04.2019).
17. #RZECZoBIZNESIE: Wojciech Warski: Rynek pracy w Polsce został zdewastowany. rzeczpospolita.pl URL: <https://www.rp.pl/Gospodarka/171109406-RZECZoBIZNESIE-Wojciech-Warski-Rynek-pracy-w-Polsce-zostal-zdewastowany.html> (data звернення: 12.04.2019).
18. Roboty v Polshchi v tsyfrakh. Infohrafika URL: <http://vsetutpl.com/roboty-v-polschi-v-tsyfrakh-infohrafika> (data zvernennia: 12.04.2019).
19. Oto ranking 50 najbardziej wpływowych ludzi polskiej gospodarki. GazetaPrawna.pl URL: <https://biznes.gazetaprawna.pl/artykuly/1103285,ranking-50-najbardziej-wplywowych-ludzi-polskiej-gospodarki.html> (data zvernennia: 12.04.2019).
20. Ukraińska migracja zarobkowa w Polsce: kto traci, a kto zyskuje? Sputnik Polska URL: <https://pl.sputniknews.com/polska/201802127332313-Sputnik-Polska-ukraińska-migracja-zarobkowa/> (data zvernennia: 12.04.2019).
21. 70 proc. Ukraińców pracujących w Polsce jest zatrudnionych na umowę-zlecenie URL: <https://www.wiadomoscihandlowe.pl/artykuly/70-proc-ukraincow-pracujacych-w-polsce-jest-zatrud,48880> (data zvernennia: 12.04.2019).
22. Komunikaty z badań CBOS Fundacja CBOS URL: <https://www.cbos.pl/PL/publikacje/raporty.php> (data zvernennia: 12.04.2019).
23. Opytuvannia IRI demonstruie skeptycyzm ukraintsiiv z problyskamy nadii URL: http://ratinggroup.ua/research/ukraine/opros_iri_demonstriruet_skepticizm_ukraincev_s_problyskamy_nadezhdy.html (data zvernennia: 12.04.2019).

Hryniuk Iryna. Ukrainians' migration to Poland as a component of bilateral relations

Due to the worsening of economic situation in Ukraine, caused by Russia's actions, the migration of Ukrainians to the West has become more intense, visible and at the same time an important element of foreign policy. The most intensive working migration of different lengths takes place in Poland.

This is primarily due to geographical proximity, which guarantees mobility, as well as language and cultural similarities. Since 2016, the position of the Polish government regarding the weakened Ukraine has changed in the direction of deteriorating bilateral relations and increasing social tension.

The article presents an analysis of the Ukrainians' migration to Poland and its impact on the political situation over the past 9 years.

Key words: *migration of population, Poland, Ukraine, working migrants.*